

גמ פשוט פרק עשירי בבא בתרא

קעד.

עין משפט נר מצוה

קבל א מיי פכ"ה מהל' מלוה וזה ה"ל וזני' בשנתו וזנימ' מנמ עשין אז טושי"ע חז"ל פ"י קטט טע"ף ח' ת"י:

קבל ב ג מיי פכ"ה ה"ל ג סמג שם טושי"ע ח"מ טע"ף ע"י:

קלד ד ה מיי שם ה"ל ו טע"ף ח' ת"י:

סמג שם טושי"ע ח"מ פ"י קל טע"ף ו':

רבינו גרשום

חז"ל מערב. הא דקאמר בבבאי' דבין כן ובין לא יפרע מן הערב: צידוק בבסי' יצחק ממשעבדי בבידן באחד שאמר לאשתו היה זה גיטך על מנת שתביאי אצולתי ואבד אצולתי אינו גט: רשב"ג אמר נותן דמיה והוי הוא [גט] לית הלכתא כוותיה: וראיה אחרונה. בבסי' סנהדרין אמר רשב"ג מה עשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים ולא היה יודע שיש לו ראיה והביא לו ראיה כ"י: כולן לשון ערבות הונא ורב פפא במלוה בשטר דפרין התם שום הימומיה ל' יוס בשלמא לרב הונא מוקי לה בשטרי מלוה פפא כמאן מוקי לה אמר לך רב פפא איבעיא להו בתמיה אשה משום חיינא אכל בצעל חוב בשטר לא מני מוקי לה אלא מיירי דאי אפילו בשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מלוה נינהו נמי אין לגבות מהן דטוענין ליושע שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעתי ואפילו גדולים נינהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה התקבלתי דהוי כמלוה בשטר מה יא לכתמיה מלוה להושיע לערב לגבות מיתמי מאחר שהלוה לא כתב כלום והיה נראה לפרש דאם כתב צו התקבלתי גובה היינו אס' כתב לערב גם לערב בתוך השטר לפי שכן חובו למלוה אף אם לא יתבענו המלוה עדיין גובה בשלמא לרב הונא ברביה דרב יהושע ינחא דאיהו חייש לנררי והכא ליכא למיחש לנררי דכיון שכתב גס לערב התקבלתי וישארו כמלוה למשעו מעמיהו אין רגיל להתפיס כררי מלוה אכל ברשאו אינו גובה משום דחייש לנררי דלמא אתפסיה מלוה ואע"פ שיש ערב זה אין לחוש בכתב לו התקבלתי דלמא אתפסיה כררי לערב שאין רגילות להתפיס ליה כררי כדאמרין לקמן דבעובד כוכבים ליכא למיחש לנררי אלמא אין מתפיס לערב דאם כן ניוחש שמה התפיס לערב ואפילו למאן דפרין אדרבה כו' (י) אי לאו דאתפיס כררי לערב לא היה מקבל לערב כדפי' ביוקטרוס הכא מיהא לא מתפיס לא למלוה ולא לערב אלא לרב פפא קשיא הא לאו בני מיעבד מלוה נינהו שאני התם דלהכי כתב צו התקבלתי שיהא לו כח לגבות מן הימומיה

מקמי דרודיעניהו ליתמי בוי'. מיהר לפרוע ולא הודיעם אס' ירצו לפרוע לו כלום שאם היה מודיעם שמה היו פורעין? מיהר אס' לא היו רוצים לפרוע נפרע מן הערב דהיינו אין לו נכסים ללוה דודאי אס' אין לו נכסים (י) (שאלין) יכול הערב לדחמו עד אחר שיסכיר עצמו ויקנה נכסים מה לו אס' ידחה אותו עד שיגדלו הימומיה מה לי אס' ידחה אותו עד שיסכיר עצמו: (י) **ואם כתב בו התקבלתי.** שכתב צעל חוב כן גובה בשלמא לרב הונא משכמת לה בשמיני מודה דליכא למיחש לנררי אלא לרב פפא היכי משכמת לה וא"ת אי בשמיני מודה אפי' לא כתב התקבלתי יש לדחמו דכי לא כתב התקבלתי להכי לא גבי מיתומים דחיישי' שמה לא גבה המלוה ממנו ומשני שאני התם דלהכי כתב ליה התקבלתי דליהוי כמיה אלס' וליהוי כמלוה בשטר וכן גרס רבינו חננאל משכמת לה בשמיני מודה ומפרש כדפרישי' דלמי שמוס דהוי (י) בשטר אוקיא לו דבערכין פ' שום הימומיה (דף כג: טס) מונח דליירי ר' הונא ורב פפא במלוה בשטר דפרין התם שום הימומיה ל' יוס בשלמא לרב הונא מוקי לה בשטרי מלוה פפא כמאן מוקי לה אמר לך רב פפא איבעיא להו בתמיה אשה משום חיינא אכל בצעל חוב בשטר לא מני מוקי לה אלא מיירי דאי אפילו בשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מלוה נינהו נמי אין לגבות מהן דטוענין ליושע שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעתי ואפילו גדולים נינהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה התקבלתי דהוי כמלוה בשטר מה יא לכתמיה מלוה להושיע לערב לגבות מיתמי מאחר שהלוה לא כתב כלום והיה נראה לפרש דאם כתב צו התקבלתי גובה היינו אס' כתב לערב גם לערב בתוך השטר לפי שכן חובו למלוה אף אם לא יתבענו המלוה עדיין גובה בשלמא לרב הונא ברביה דרב יהושע ינחא דאיהו חייש לנררי והכא ליכא למיחש לנררי דכיון שכתב גס לערב התקבלתי וישארו כמלוה למשעו מעמיהו אין רגיל להתפיס כררי מלוה אכל ברשאו אינו גובה משום דחייש לנררי דלמא אתפסיה מלוה ואע"פ שיש ערב זה אין לחוש בכתב לו התקבלתי דלמא אתפסיה כררי לערב שאין רגילות להתפיס ליה כררי כדאמרין לקמן דבעובד כוכבים ליכא למיחש לנררי אלמא אין מתפיס לערב דאם כן ניוחש שמה התפיס לערב ואפילו למאן דפרין אדרבה כו' (י) אי לאו דאתפיס כררי לערב לא היה מקבל לערב כדפי' ביוקטרוס הכא מיהא לא מתפיס לא למלוה ולא לערב אלא לרב פפא קשיא הא לאו בני מיעבד מלוה נינהו שאני התם דלהכי כתב צו התקבלתי שיהא לו כח לגבות מן הימומיה

רצו שמעון בן גמליאל אומר אס' יש נכסים ללוה. אחד ערב ואחד קבלן לא יפרע אלא מן הלוה: **במשנתו.** ולא בזרימתא: **חזן מערב.** משנה זו אלא יפרע מן הקבלן ואע"פ שיש נכסים ללוה כרבנן: **ולידן.** בני שחמו במסכת בטהרין צ"ה זה צורר [הא] שני משניות של רביה (א) זו כל זמן שבצ"ה רביה כו' בראשונה הלכה כמותו באלהרונה אין הלכה כמותו: **כולן לשון ערבות** הו' דהא לשון הלוה קאמר הלוהו הוא יהיה לוה ואני פורע אס' לא יפרע לך: **מן לו.** מסור הממון בידו ואני אפרענו לך אין כחן לשון הלוה אלא שלימותיה דהאי דקאמר תן לו עבד מלוה: **לשון ערבות ערבות.** לא שאל קאמר הלוהו ולי"ש קאמר תן לו: **ורב חסדא אמר כולן לשון קבלנות** הו' ואפי' תן לו ואני ערב אפי' הלוהו ואני פורע הלוהו ואני חייב הלוהו ואני נותן לך: **בר מהלוהו ואני ערב** דכיון דנקט לשון הלוה ולשון ערבות או מלוה מכלל קבלנות: **ורבא אמר כולן לשון ערבות** הו' אפילו הלוהו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב דמשמע אני אפרע בשבילו אס' לא יפרע הוא: **בר מסן לו ואני נוסן לך.** וכ"ש תן לו ואני קבלן. וקיימא לן כרבא דהוא בתרא. ודוקא תן לו ואני נותן דשניה לשון מתנה (י) משמע קבלנות שבאותו לשון שניהו למסור לוה קבל עליו לפרעו דמשמע כאלו קבל הוא עצמו מיד המלוה. בערבות לא יפרע מן הערב תחלה אלא מן הלוה ובקבלנות מאיזה שירצה יפרע כרבנן דמתנימין אכל אס' נשא ותמן ציד אין למלוה על הלוה כלום: **אינון ערביני ביה.** כדכתיב (משל' כג) אס' אין לך גלמים למה יקח משכבך מתחמתו וכתיב (שם כד) וילא איך העבדו החוזה: **וקיימא לן לא יתבע מן הערב תחלה.** אין נכון להטריח את הערב חנם דלמא מפאי ליה לוה והוא הדין לנכסי דאינש למה נזיל נכסיו להוריד בהן את המלוה חנם שמה יקבלנו לוה בזמנתו ולא יטורך לירד נכסיו: **הוא ערבא דיסמי.** אביהם לוה בחיי זה נעשה ערב למלוה בשבילו ולאחר מותו פרע הערב תחלה מקמי דנתבעניהו יתמי חומר משלו פרע ולא משל יתומים שלא הספיקו לתבעם ועשה חומר עליהם ותוצעם: **פריעת בע"מ מלוה.** הערב עשה נעשה בע"מ ומלוה על פה הוא ומלוה לפרעו ואם יתומים פחותים מיי"ג (י) דלאו בני מיעבד מלוה נינהו וכי גדלי לשתעי דינא בהדייהו כדאמר בחזקת הדמים (לעיל ג:) גבי עובדא (י) דרבה בר שרשום: **רב הונא ברביה דרב יהושע אמר.** לעולם יתמי בני מיעבד מלוה נינהו כדאמר בערכין בפרק שום הימומיה (דף כג:) יתמי דאכלי דלאו ידיהו לזילו בתר שיבקייהו אלא היינו טעמא דלא גובה ערב מיתמי עד גדלי וידעו לטעון ולחזור אחר דייס דאביה לתימר בעיני דרבנן ארי אתפסיה אביהם למלוה בחיי לפטור את הערב והלכך (י) על מלוה על פה איכא למיחש דלמא פרעיה אבוהון בחיי ואע"ג דקיי"ל לקמן בפירקין [קטו]. מלוה על פה גובה מן היורשין הני מילי כגון דשמתוהו ומית בשמתיה אי נמי כשחייב מודה. ופסקין לקמן [ע"ג] הלכתא כרב הונא ברביה דרב יהושע דאמר דלא חיישין לתימי לאו בני מיעבד מלוה נינהו אלא בכל חוב שאנו יודעין שלא פרעו אביהן בחיי או שאין אנו יודעין אלא שאמר אביהן תנו ונתנין כדפסקין בערכין [כג:] ואין ממתנין עד גדלי כששלחו מתם דהלכתא כרב הונא ברביה דרב יהושע [ע"ג]. ורבא נמי דפסק בערכין (ס:) הלכתא דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא אס' כן רביית אוכלת בהן ואס' אמר תנו ונתנין נראה בעיני דלא פליג אדרב הונא (י) כיון דחייב מודה כמאן דאמר תנו דמי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רב הונא איירי בחייב מודה אף על גב דלא אמר תנו ורבא איירי בצאמר תנו אף על גב דאין חייב מודה וכל זה גבייתן ממקרקעי דימתי. ונראה בעיני דרבנן דלא ליכא מתקרקעי כל כך אע"ג דקיי"ל [במחנה כג]. ממטלתי דימתי לא משתעבדי לבע"מ בזמן הדין דייס לגבות ממטלתי דשבק להון אבוהון כמו שתקנו הגאונים בכתובת אשה דפסקין הלכתא ממקרקעי ולא ממטלתי ואפילו הכי נהגו לגבות ממטלתי ומציא אני רביה מההוא דכתובת (דף טו.) דארנקי דמחוא דאשה גובה כתובתה מהם משום דאסמכתיהו עלייהו והוא הדין לבעל חוב דגבי מטלתי דימתי היכא דידוע לנו שאביהן היה חייב לוה וכן הלכה למעשה דהא אמרין לקמן [קטו]. מלוה על פה גובה מן הימומיה כדי שלא מנעול דלת בפני לוחן ואי ממטלתי דשבק להון אבוהון לא גובה אין לך נעילת דלת גדול מזה דהא לא שכיחי לן מקרקעי:

(א) צ"ק פט. כמותו עו. סנהדרין לא: יצחק לר. עה. גבי' לה: כמותו אה. (ב) (צ"ל אהן.) (ג) רש"י (ד) ובסוטה מהל' (ט) [לעיל קע"ג.] (ו) [במכות פה. ערכין כג.] (ז) [ניאל דריבא.] (ח) [צ"ל לר.] (ט) [רש"י מ"ו וזני' טש"י.] (י) ע"ך לע"ה.

הגהות הב"ח

(א) הרשב"ם דיה וזכיה וכו' של רביה כל זמן לצ"ל ומינתו ונמק: (ב) ר"ה בר מן וכו' ורובשעו קבלות: (ג) ר"ה ברית וכו' מייב לאו לצ"ל וזני' ד' נמק: (ד) ר"ה בר רבא ר' דבין דחייב מתה וכו' וכל הני בגיית היינו מוקרעי וכו' דמנון הוי כיון דליכא: (ה) תוס' ד"ה וכו' וכו' דהוי כששטר אוקיא: (ו) באיד למאן דפרין אדרבה כו' וכדפי' בקונטרס דאי לא הו' דלמפיס כרי לערב לא הו' מקבל ליה בערבות אס' מיהא כ"ל:

מוסף רש"י

לא יפרע מן הערב. תחלה עד שיבעה את הלוה לדין וחיוביהו ביד וחס אין לו מה לשלם אחר יפרע מן ערבי (וע"ל קע"ג.) לא יתבע ערב תחלה. עד שיבעה מן הלוה ולא יהא לו מה לפרוע (בבב"ב טו.) פריעת בעל חוב בערבות. מלוה עליו לפרוע חובו ולאמת דבין, דכתיב כי נקט וזהו שאלך דקט (בבב"ב טו.) פ"ב ב"מ טו.) ויתמי לאו בני מיעבד מלוה נינהו קאמרי' א"ר אלא יתבעו מן הלוה (בב.) אימר צרי אתפסיה. אביהם מן נעל חובו עשות מיהא ולא הספיקו לטול את השטר מידו (טו.)

מוסף תוספות

א. עין בראשונה, ולכלה משמע 'מתמי' דלא ה' הכרחיות.